

Єднання
заради дії

ЛУЦЬКА ГРОМАДА

Дослідження локальних політик і програм:
ЯК ВПО ДОЛУЧЕНІ ДО ЖИТТЯ ГРОМАД?

ПРОФІЛЬ РЕСПОНДЕНТІВ

Начальник Управління соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді Луцької міської ради.

Основна сфера відповідальності — допомога сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах, дітям з інвалідністю, дітям-сиротам, сім'ям загиблих військовослужбовців.

Директор департаменту соціального захисту населення Волинської обласної військової адміністрації.

Опікується питаннями соціального забезпечення всіх осіб, у тому числі ВПО.

МІСЦЕВІ ЦІЛЬОВІ ПРОГРАМИ ТА ІНШІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

За інформацією, наданою інтерв'юерами під час дослідження, у громаді було зафіксовано шість місцевих цільових програм. Їх фінансування під час воєнного стану, за словами учасників, не зазнало змін.

Програм, спрямованих суто на ВПО, у громаді немає. Також не було зафіксовано й інших нормативно-правових актів.

Респонденти оперують лише інформацією про кількість зареєстрованих ВПО у Волинській області. На момент проведення інтерв'ю ця цифра становила 76 000 осіб.

Щороку Управління соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді охоплює своїми послугами приблизно 50-60 тис населення Луцької громади. Упродовж 2022 року в Управлінні соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді обслуговувалися 184 дитини-сироти. З-поміж ВПО за 2022 рік до Управління звернулися 22 тис людей, з них приблизно 5 тис дітей.

За словами працівників ОМС, за послугами частіше звертаються жінки.

Інформацію про місцеві цільові програми ВПО можуть отримати у Telegram-, Facebook-, Instagram-спільнотах для переселенців, на сайті Луцької міської ради, на місцевому телебаченні та у друкованих виданнях, а також на інформаційних стендах соціальних установ м. Луцька.

Опис місцевих цільових програм громади, названих учасниками інтерв'ю

Назва програми/ Короткий опис	Чи діє наразі	Обсяг фінансування на 2023 рік, тис грн	Зміни в фінансуванні ¹
Програма соціально-правового захисту дітей Створення прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу, сімейних форм роботи; робота з сім'ями, які опинились у складних життєвих обставинах.	Так	Дані відсутні	Без змін
Програма протидії поширення наркоманії та інших негативних проявів серед дітей, молоді, боротьба з незаконним обігом наркотичних засобів у Луцькій міській територіальній громаді Дані відсутні	Так	Дані відсутні	Дані відсутні
Програма запобігання та протидії домашньому насильству в Луцькій міській територіальній громаді Дані відсутні	Так	Дані відсутні	Дані відсутні
Програма розвитку та підтримки громадських організацій соціального спрямування Дані відсутні	Так	Дані відсутні	Дані відсутні
Програма надання інтегрованих соціальних послуг для сімей, дітей і молоді Луцької міської територіальної громади Дані відсутні	Так	Дані відсутні	Дані відсутні
Комплексна програма соціальної підтримки учасників бойових дій, добровольців, членів їхніх сімей, а також сімей загиблих/померлих військовослужбовців, які зареєстровані на території Луцької міської територіальної громади Дані відсутні	Так	Дані відсутні	Дані відсутні

¹ За оцінкою інтерв'юерів.

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ВПО

Дискримінації внутрішньо переміщених осіб в контексті отримання соціальних послуг, за оцінкою респондентів, не зафіксовано. Для отримання соціальної послуги у громаді переселенцям достатньо надати довідку ВПО.

На території Луцької громади створено Центр взаємопідтримки для внутрішньо переміщених осіб і громадську приймальню, де переселенці можуть отримувати послуги та гуманітарну допомогу (один раз на два тижні).

Найбільш затребуваними послугами серед ВПО є отримання натуральної (їжа, одяг) та психологічної допомоги. Серед соціальних послуг — надання місця стаціонарного догляду, проживання для людей похилого віку та осіб з інвалідністю.

Одна з працівниць ОМС зазначає, що переселенці часом зловживають можливістю отримувати гуманітарну допомогу: беруть її тоді, коли не мають у цьому нагальної потреби.

” «Ну, але це і проблема в тому, що люди постійно тільки просять соціальну допомогу, розумієте? Тобто чи вона треба, чи не потрібна, вони вже кілька місяців тут є, і вони тут постійно приходять, бо знають, що дають безкоштовно. Цим питанням трошечки, напевно, треба нам врегулювати, по-іншому робити. Наприклад, люди, які приїхали і перші якісь 3 місяці підтримувати, це все зрозуміло. Наприклад, доходить навіть до такого, що сім'я приїхала, дитині було 5 місяців, і до грудня вона жодного разу самотійно не купила ні памперсів, ні дитячого харчування, кожних 2 тижні вона приходила до нас і це отримувала», — говорить (дослівно) начальниця Управління соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді Луцької міської ради. ”

Потреби ВПО у програмах враховують шляхом опитувань у громадській приймальні переселенців і моніторингу їхніх потреб.

У громаді при отриманні ВПО соціальних послуг було ідентифіковано такі перешкоди:

Перешкода	Опис перешкоди
Відсутність реєстрації переселенця як ВПО у громаді	Без офіційної довідки ВПО переселенець не може отримати допомогу від громади.
Відсутність зареєстрованого місця проживання у громаді	Перешкоду не зафіксовано. Довідка ВПО замінює місце реєстрації особи у громаді.
Інфраструктурні перешкоди (головним чином, пересування містом)	Про перешкоду в інтерв'ю не йшлося.

НАЯВНІ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ ПРАКТИКИ ВКЛЮЧЕННЯ ВПО ДО УЧАСТІ В МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ

Ради ВПО у громаді наразі немає, однак її створення вже почали обговорювати.

За словами представників ОМС, у громаді є активна співпраця із громадськими організаціями. Респонденти зазначили, що в місті активно працює команда Благодійного фонду «Стабілізуєш суппорт сервісез», яка переважно складається з жінок.

У майбутньому працівники ОМС пропонують не розмежовувати місцевих і ВПО, а вважати всіх повноцінними мешканцями громади.

Висновок за результатом аналізу місцевих НПА:

Громада	Луцька
Всього проаналізовано місцевих НПА	15
Кількість НПА, які потребують змін	11
Статут	1
Кількість програм і рішень, що стосуються виключно ВПО	1
Програми соціального захисту окремих категорій громадян	10
Кількість програм і рішень, що містять заходи, спрямовані на допомогу дітям ВПО	3

Згідно зі Статутом територіальної громади міста Луцька, затвердженим рішенням Луцької міської ради від 23.08.2007 [№ 3](#), населення міста складається з жителів (громадян України, іноземних громадян, осіб без громадянства, біженців), які мешкають у місті на законних підставах. Жителями (мешканцями) міста визнаються особи, які постійно проживають у місті; особи, які проживають у місті тимчасово, прибули з інших місцевостей у відрядження, на навчання, лікування, відпочинок, на військову чи альтернативну службу (військовослужбовці та члени їхніх сімей) — за умови їх офіційної реєстрації у відповідних органах міста. Реєстрація мешканців, які постійно і тимчасово проживають у місті, здійснюється в порядку, передбаченому чинним законодавством.

Представники місцевої влади Луцької міської територіальної громади згадували програми соціальної підтримки, якою зокрема передбачені пільги та допомоги для окремих категорій громадян, в тому числі для тих, які перебувають на обліку як внутрішньо переміщені особи. Однак положення не всіх згаданих програм, а також інші рішення місцевої влади, спрямовані на їх реалізацію, передбачають таку можливість.

Заходи, передбачені Програмою розвитку надання соціальних послуг в Луцькій міській територіальній громаді на 2021-2025 роки (затверджена рішенням міської ради від 23.12.2020 [№ 2/39](#)) та Програмою соціального захисту населення Луцької міської територіальної громади, спрямованої на надання соціальних послуг (затверджена рішенням міської ради від 28.10.2015 [№ 80/12](#)), мають на меті надання соціальних послуг, пільг і допомог мешканцям територіальної громади. При цьому програмами не визначено, хто саме вважається мешканцем територіальної громади.

Заходи, передбачені Комплексною програмою соціальної підтримки учасників бойових дій, бійців-добровольців, членів їхніх сімей, а також сімей загиблих (померлих) військовослужбовців, які зареєстровані на території Луцької міської територіальної громади, на 2021-2023 роки (затверджена рішенням міської ради від 24.12.2019 [№ 68/62](#)), поширюється виключно на осіб, які зареєстровані на території Луцької міської територіальної громади.

Умови надання грошової та матеріальної допомоги малозахищеним верствам населення Луцької міської територіальної громади регулюється рішенням виконавчого комітету Луцької міської ради від 15.12.2021 №1035-1 «Про надання грошової та матеріальної допомоги малозахищеним верствам населення», яким зокрема передбачено, що адресна грошова допомога надається мешканцям, місце проживання яких зареєстроване на території Луцької міської територіальної громади.

Згідно з [Переліком](#) категорій громадян, яким надається пільга з безкоштовного проїзду у громадському транспорті (автобус, тролейбус) Луцької міської територіальної громади, вимушено переселені особи мають право на отримання електронного квитка на безоплатній основі — за наявності відповідного посвідчення з переліку визначених порядком категорій, лише на період воєнного стану.

Успішні практики

Статутом територіальної громади міста Луцька передбачено, що населення міста складається з осіб, які постійно проживають у місті, та осіб, які проживають у місті тимчасово, за умови їх офіційної реєстрації у відповідних органах міста, в порядку, передбаченому чинним законодавством.

Відповідно до Положення про територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг) Луцької міської територіальної громади, комунальна установа надає послуги мешканцям Луцької міської територіальної громади, які перебувають у складних життєвих обставинах, в тому числі спричинених бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією (і мають на своєму утриманні неповнолітніх дітей, дітей з інвалідністю, осіб похилого віку, осіб з інвалідністю).

Програмою соціальних виплат дітям у місті Луцьку, затвердженою рішенням міської ради від 21.12.2018 [№ 51/14](#), допомога на дітей військовослужбовців, добровольців, волонтерів, які загинули, померли, зникли безвісти, є заручниками в результаті участі в АТО та/або ООС, призначається дітям, місце проживання яких зареєстровано на території Луцької міської територіальної громади, а також тим, які є внутрішньо переміщеними особами та взяті на облік в Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньо переміщених осіб, і які фактично проживають на території Луцької міської територіальної громади.

У громаді діє Порядок безоплатного забезпечення харчуванням вимушено переселених осіб, затверджений рішенням виконавчого комітету від 23.03.2022 [№157-1](#).

Діти з-поміж внутрішньо переміщених осіб і діти, які мають статус дитини, що постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, забезпечені безкоштовним харчуванням у 2023 році в закладах загальної середньої освіти та отримують пільгу при оплаті за харчування в закладах дошкільної освіти в розмірі 30%.

Рекомендації:

1. З метою реалізації жителями Луцької міської територіальної громади, в тому числі внутрішньо переміщеними особами, які перебувають на обліку в Луцькій міській територіальній громаді, права на безпосередню участь у місцевому самоврядуванні, внести відповідні зміни до Статуту територіальної громади міста Луцька, затвердженого рішенням Луцької міської ради від 23.08.2007 [№ 3](#).
2. З метою усунення перешкод для отримання пільг і допомог окремими категоріями населення, в тому числі особами, які перебувають на обліку в Луцькій міській територіальній громаді як внутрішньо переміщені особи, внести зміни до нормативно-правових актів, що визначають порядок надання пільг і допомог окремим категоріям населення Луцької міської територіальної громади, зокрема до:
 - Програми розвитку надання соціальних послуг в Луцькій міській територіальній громаді;
 - Програми соціального захисту населення Луцької міської територіальної громади;
 - Програми забезпечення житлом на умовах співфінансування учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни, бійців-добровольців, а також членів сімей загиблих (померлих), зниклих безвісти;
 - Комплексної програми соціальної підтримки учасників бойових дій, бійців-добровольців, членів їхніх сімей, а також сімей загиблих (померлих) військовослужбовців, які зареєстровані на території Луцької міської територіальної громади, на 2021–2023 роки;
 - Положення про комісію з питань надання грошової та матеріальної допомоги малозахищеним верствам населення Луцької міської територіальної громади;
 - Положення про комісію з питань надання адресної грошової допомоги сім'ям загиблих (померлих) ветеранів війни та зниклих безвісти;
 - Положення про порядок пільгового та безкоштовного зубопротезування учасників бойових дій, бійців-добровольців, членів їхніх сімей, а також сімей загиблих (померлих) військовослужбовців операції об'єднаних сил (антитерористичної операції);
 - Порядку надання адресної грошової допомоги на оплату житлово-комунальних послуг, електроенергії громадянам на 2023 рік;
 - інших.
3. В усіх зазначених вище документах, а також інших рішеннях замінити слова «вимушено переселені особи» на «внутрішньо переміщені особи».

Правове обґрунтування

Стаття 33 Конституції України. Кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання.

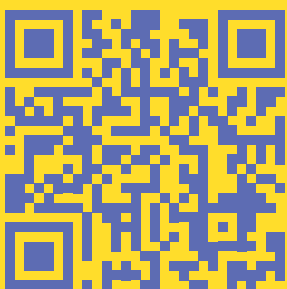
Стаття 5 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб». Довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи засвідчує місце проживання внутрішньо переміщеної особи.

Стаття 2 Закон України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні». Громадянам України, а також іноземцям та особам без громадянства, які на законних підставах перебувають в Україні, гарантуються свобода пересування та вільний вибір місця проживання на її території, за винятком обмежень, які встановлені цим Законом.

Стаття 3 Закону України «Про місцеве самоврядування». Громадяни України реалізують своє право на участь у місцевому самоврядуванні за належністю до відповідних територіальних громад.

Забороняється будь-яке обмеження права громадянина України брати участь у місцевому самоврядуванні, зокрема залежно від терміну проживання на відповідній території.

Запропоновані зміни також забезпечать приведення місцевих нормативно-правових актів у відповідність до положень статті 64 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», а також уникнути порушення, передбаченого статтею 119 Бюджетного кодексу України.

www.yednanniazaradyii.org.ua

Це дослідження стало можливим в межах програми «Єднання заради дії», що реалізується IREX разом з Благодійним фондом «Стабілізуєшн суппорт сервісез» та за підтримки Державного департаменту США.